
PUBLICITATEA PENTRU COMERȚUL CU ROBI ÎN ȚĂRILE ROMÂNE

Marian Petcu

Argument

Despre rromi s-a scris și s-a vorbit mult după 1989, însă au rămas multe aspecte nefrecventate de cercetători. Bunăoară, comerțul cu robi, mai precis publicitatea pentru acest tip de negoț, modalitățile de tranzacționare, prețurile, zonele ocupaționale în care sunt întâlniți rromii robi etc. Am căutat să clarific, în studiul de față, cum apare comerțul cu rromi în presa noastră, în perioada 1837-1850, sub ce forme discursiv-publicitare s-a manifestat.

Țiganiile sunt atestați documentar în actualul teritoriu al României la 1385 (Potra 1939, 19), ei făcând obiectul unor reglementări juridice riguroase odată cu Regulamentele organice (1831), documente ce prevedeau lichidarea nomadismului, atribuirea unor loturi de pământ fiecărei familii ș.a.m.d. De fapt, dorința autorităților era divizarea și asimilarea lor, procese ce au progresat într-o mai mare măsură în Transilvania. După 1830 se intensifică discuțiile despre țigani – a se vedea, în context, gestul boierului muntean Ion Câmpineanu de a-i elibera pe robii moșteniți de la părinți, apoi legiuirile care pun treptat în libertate diverse categorii de robi. În Moldova, bunăoară, în perioada ianuarie-februarie 1844 sunt eliberați robii mănăstirilor și cei domnești¹. În ajunul revoluției de la 1848, robii așezămintelor mănăstirești din Muntenia sunt, de asemenea, eliberați. Dar starea de libertate generată de schimbarea regimului politic din 1848 nu este de durată, mai ales după reprimarea revoluției și reinstituirea vechilor reglementări.

Așa se face că în abia în octombrie 1856 se desființează prin lege sclavia în Moldova, fiecare proprietar de robi fiind despăgubit de stat, cu sume

¹Țiganiile robi erau „domnești” și „vătrași”, în a doua categorie intrând robii mănăstirești și cei boierești. Ei puteau fi moșteniți, cumpărați, donați ori reținuți de autorități (cei găsiți fără stăpân). Unii robi au fost capturați în urma unor conflicte militare – pradă de război (a se vedea capturarea a 11 sălașe de țigani munteni, ce vor ajunge la Mănăstirea Putna, de către armatele conduse de Ștefan cel Mare, la 1490, potrivit lui George Potra (1939, 28).

cuprinse între patru și opt galbeni pentru fiecare rob. În Muntenia, sclavia este abolită la 20 februarie 1856, despăgubirile fiind de 10 galbeni, pentru fiecare rob. De reținut, nu robii erau despăgubiți, ci proprietarii lor. Ba mai mult, în noua lor calitate de cetățeni liberi, țiganiile se vor vedea nevoiți să plătească impozite.

Dar cine s-a ocupat cu acest tip de negoț? Proprietarii de robi – Biserica, boierii, statul prin instituțiile sale, redacțiile de gazete având deseori un rol de intermediari.

Robii, obiect de vânzare

Oricât de straniu ar părea, nu s-a cunoscut numărul exact al robilor rromi până în momentul trecerii lor în rândul contribuabililor. Dovadă, multele referințe statistice în care cifrele sunt rotunjite, ceea ce se întâmpla rar chiar și în cazul animalelor. Bunăoară, diplomatul englez William Wilkinson, aflat în spațiul românesc pe la 1800 afirma că „Țara Românească și Moldova cuprind cam o sută și cincizeci de mii de țigani și se folosesc mai mult de ei decât celelalte țări, ținându-i în stare de robie reglementată (...) Cei mai mulți dintre ei sunt acoperiți cu câteva zdrențe, iar copiii lor merg goi în aproape toate anotimpurile. Ei nu cunosc o religie anumită (...) Ei se dispensează de slujba religioasă a căsătoriei deși mulți dintre ei trăiesc împreună ca soți și soții, ei sunt uniți numai prin legături trupești” (Wilkinson 2004, 656).

Lui Wilkinson îi datorăm și alte mărturii (erodate, după cum se va vedea) despre populația de rromi: „În târg nu se face un comerț regulat cu acești (robi), nici nu se obișnuiește să expui în public pe cei care urmează să fie vânduți. Atât vânzarea, cât și cumpărarea se fac pe cale particulară², prețul obișnuit pentru un rob, indiferent

² Este o eroare – comerțul cu robi era public, fiecărui proprietar fiindu-i permis să-i vândă direct ori prin licitație, fie că anunța prin presă acest lucru ori nu. A se vedea, în acest sens, numeroasele anunțuri din *Curierul Românesc*, *Cantorul de Avis și Comerț* ș.a.m.d.

de sex, este de cinci până la șase sute de piaștri. Numărul de țigani stăpâniți de cele două cârmuiri (din Țara Românească și Moldova - n.n.) se ridică laolaltă la optzeci de mii cu femeile și copiii. Li se îngăduie să umble (...) cu condiția ca să se lege să nu o părăsească niciodată, să plătească un bir anual în valoare de patruzeci de piaștri de fiecare bărbat care depășește vârsta de cincisprezece ani” (Wilkinson 2004, 656).

După ce îi descrie ca fiind vânzătorii de „unelte de fier grosolane, coșuri și alte lucruri de lemn de felul acesta”, William Wilkinson remarcă ușurința țiganilor de a învăța să cânte, să zidească, de a lucra ca bucătari în casele boierilor, alte meșteșuguri. Cu toate păcatele și performanțele, „calitatea lor de robi este recunoscută de popoarele înconjurătoare; cei care fug la aceștia sunt înapoiți atunci când sunt reclamați ca (fiind) proprietate particulară” (Wilkinson 2004, 656). Imposibila evadare trebuie să fi fost de un dramatism extrem.

Dacă vom rămâne la București, să remarcăm că „o catagrafie din decembrie 1831 ne arată că numai cei numiți <boierești> se ridicau la 3.386. În 1860, pictorul francez Lancelot (...) evaluează țigani bucușteni la <nouă mii>” (Giurescu 1966, 275).

Redacțiile, burse de robi

În Țara Românească a fost o practică răspândită și acceptată, ca redacțiile publicațiilor să intermedieze comerțul cu robi, nefăcându-se nicio distincție între ei și alte obiecte de comerț. Spre exemplificare, în chiar anul fondării primei noastre publicații de publicitate, *Cantor de Avis și Comers* (1837) se puteau citi mesaje de tipul: „Țigani de vatră încă doi inși ca de 40 ani și două fete nemăritate, și un băiat ca de opt ani, sunt de vânzare, cine va voi a-i cumpăra să vie a să învoi la *Cantorul de Avis*” (Cantor 1837a, 4). Sau, mai târziu: „Domnul Marele Agă Alexandru Belu are o sumă de suflete de țigani toți cu meșteșug care sunt de vânzare. De aceea se face cunoscut de obște doritorilor de cumpărare a acestor țigani ori pe toți de odată sau numai familii deosebite. Mușterii să se îndrăpteze la D. Marele Agă Alecu Belu³ pe Podul Mogoșoai de la 8 pân la 10 ceasuri dimineața și intrând în tocmeli se vor învoi cu vânzarea” (Cantor 1838a, 114).

³ Alexandru (Alecu) Bellu (1796-1853), boier de rang înalt, va fi mare logofăt al Țării Românești.

Țigani „cu meșteșug” erau persoane care deprinseseră o meserie – lingurari, căldărari, argintari etc. Faptul că nu se preciza numărul lor ori pe cel al familiilor indică, în context, un număr mare de robi – „o sumă de suflete” nu putea fi infinită. Imprecizia anunțului este o constantă, după cum se va vedea (este posibil ca în unele cazuri proprietarul să nu cunoască nici numărul robilor, nici vârsta acestora).

Uneori vânzarea se făcea individual, adică era despărțită copiii de părinți. Iată un anunț din anul 1838: „O țigancă de casă de 18 ani, nemăritată, este de vânzare. Calitatea ei este că știe să coasă bine și toate lucrurile casei. Mușterii să se îndrăpteze la *Cantorul de Avis...*” (Cantor 1838b, 142). Ori „O țigancă nemăritată tânără ca de 20 de ani ce știe găti și lucrul casei, este de vânzare, doritorii să se îndrăpteze la *Cantorul...*” (Cantor 1838c, 154). Era ceva obișnuit, arăta Mihail Kogălniceanu, să vezi „femeia luată de la bărbat, fata răpită de la părinți, copiii ruși de la sânul născătorilor lor și răzlețiți (...) vânduți ca vitele la deosebiți cumpărători, în cele patru colțuri ale României...” (Kogălniceanu 1891).

În ceea ce privește prețul acestor robi, anunțurile sunt sărace în informații. Cel mai adesea au fost propuse negocieri ori licitații. Foarte rar, vânzătorul făcea public prețul, așa cum am aflat din anunțul: „Un țigan de 29 ani de însurat, ce este vizitiu bun, poate mâna patru cai, este de vânzare. Doritorii de a-l cumpăra să se îndrepteze în mahalaua neguțătorilor la Domnul Medelniceru Alecu Boronescu. Prețul lui este 40 de galbeni” (Cantor 1838d, 352). Un galben era echivalentul a 32 lei, ceea ce însemna că prețul unui bărbat de 29 ani echivala cu 20 chitare ori cu 10 abonamente la un ziar precum *Curierul Românesc*, pe an. Sau prețul unei modeste pianine⁴.

Documentele studiate de George Potra fac posibile unele echivalențe – la 1600, un țigan bun de muncă valora cât un cal; la 1682, o țigancă valora cât două iepe cu mânz; la 1760, trei țigani aveau valoarea unei case; la 1814, Mănăstirea Snagov vindea un țigan cu prețul a patru bivoli. Dar au fost și situații în care robii erau vânduți la greutate – doi galbeni ocaua (Potra 1939, 94). Ori țigani

⁴ Am calculat pornind de la bugetul revistei *Curierul românesc* pe anul 1839, unde 600 galbeni echivalau cu 19.200 lei, potrivit editorului publicației. Abonamentul era scump, de vreme ce editorul abia găsea 200 de abonați pe an (între aceștia fiind și unele instituții ale statului).

vânduți pentru butoaie cu miere, amanetați, făcuți cadou, inventariați în foile de zestre.

Din informațiile accesibile deducem că un țigan rob era prețios, de vreme ce pentru capturarea lor se plăteau redacțiilor sume importante (contravaloarea anunțurilor). În cele ce urmează, un astfel de anunț: „În 22 iunie a fugit un țigan al D. Costache Șefanopolu din București, acest țigan numele cel adevărat este Simion, el să numește în nume schimbat Gheorghe, semnele lui sunt cele următoare, la stat înalt, față oacheșă, sprâncenat, cam buzat, ochii negri și mari, barba o rade, mustățile și favoritele negri, dar poate că l-au ras, gura puțin cam la o parte lăsată, la cap tuns, îmbrăcat nemțește, cu gheroc de postav subțire cafeniu, cu pantaloni de postav gros, în două părți închis, cu jiletcă de postav moriu are și o manta de moldon (...) de aceia să dă în cunoștință și să roagă ca oriunde se va găsi să se trimită în bună pază la Cinst(itul) departament din lăuntru după cum s-au publicat în buletinul statului din 8 iunie 1838 No. 44” (Cantor 1838e, 12). De remarcat absența recompensei pentru cel ce îl captura pe fugar.

Să mai observăm că astfel de anunțuri apăreau, în pagina de ziar, între cele pentru vânzarea de moșii, vii, cai, câini pierduți ș.a.m.d. Bunăoară, iată cum arăta un astfel de anunț, la 29 august 1838: „un câine mic, cu părul alb și creț, urechile atârând în jos cam negre pe jumătate, era tuns pe partea din dărăt, coadă flocoasă ridicată în sus, s-a(u) pierdut; cine îl va găsi să-l aducă la hanul lui Manuc la telal Bașa, unde își va primi colac 20 de lei” (Cantor 1838f, 36). Descrierile sunt relativ comparabile, în al doilea caz fiind vorba și despre o recompensă.

Dezrobirea, începută și (ne)finalizată

În succesiunea de evenimente relative la soarta robilor, să observăm că în toamna anului 1838 este publicat un document potrivit căruia „țiganii robi ai Domniei” (Albina 1838, 1), mai clar, țiganii aflați în detenție urmau să se bucure de libertate – „această clasă de oameni, după ce s-au strâns din viața lor nomadă potrivit cu așezămintele regulamentare, și după ce s-au așezat prin sate cu casele lor la linie prin stăruitoarele silințe ale D. Colonelului Herescul (...) vornic al temnițelor, acum au intrat și ei în categoria și drepturile tuturor Românilor dajnici⁵ și slobozi (...) copii

acestor oameni să se boteze de români săteni ca încumetrindu-se și apropiindu-se unul cu altul prin rudenia bisericească să înceapă a imita și a se împărtăși de obiceiurile cele blânde și de civilizație (...) se socotesc și sunt slobozi ca și ceilalți ai satelor și nu sunt nicicum în categoria celor ce se află pe la particulari robi țigani” (Albina 1838, 1).

Nu cunoaștem efectul gestului domnitorului muntean – dacă românii i-au botezat pe pruncii robilor, dacă țiganii au fost asimilați etc. Cert este că a continuat comerțul cu ființe umane, sub protecția autorităților – era vorba despre robii deținuți de boieri, îndeosebi.

Bunăoară, în mai 1840 găsim în paginile *Cantorului* următorul mesaj: „O țigancă tânără de vreo 20 de ani, cu aceste calități, bucătăreasă, coase la gherghef, rochii și cămăși, spălătoreasă bună, scrobește și calcă bine, toarce la furcă și țese la pânză, și învățată la toate ale casii tot a Dlui Hristache Mariuțeanu este de vânzare. Doritorii de a o cumpăra va găsi proprietarul (...) acasă, și să va tocmi” (Cantor 1840a, 288).

Deseori moșiile se vindeau cu robi cu tot, ei fiind un argument publicitar, printre altele: „Moșia Mărculești cu 8 roate de moară și o puiă de abale, 80 clăcași și 30 familii țigani proprietaricești, han de zid și altele” era de vânzare, iar „Moșia Țerdari cu 20 familii de țigani, Moșia Luciu cu 40 familii țigani...” se dădeau în arendă pentru trei ani sau mai mulți. Doritorii erau îndemnați să meargă la „dnii Alexandru și Ioan Lenș în toate zilele de dimineată până la 10 ceasuri Europenești și după prânz...” (Cantor 1840b, 340).

Pe la 1841, vânzarea „en gros” continua – „15 familii de țigani ai D. Hristache H. Parascheva, sunt de vânzare, ori cu totul sau cu familia. Doritorii a-i cumpăra să îndrăpteze la sus pomenitul proprietar în hanul lui Anastase Polizu” (Cantor 1841, 208).

Iată și o vânzare „en detail”, cu ceva mai multe argumente: „O țigancă anume Floarea în vârstă de 32 ani, dimpreună cu un fecior al ei anume Niculae în vârstă de 17 ani, ai unui neguțător lipiscan sânt de vânzare; țiganca știe să coasă, să spele, să calce și să gătească bucate; iar țiganul poate să ție loc de vizitiu. Doritorii să îndrăpteze la *Cantorul de Avis*” (Cantor 1841, 208).

Deși nu le-am identificat în această etapă a cercetării noastre, susținem ipoteza că și în presa

⁵Dajnic – plătitor de impozite, de biruri; contribuabil.

moldoveană trebuie să fi fost publicate astfel de „negustorii”, de vreme ce apar în diverse documente. La 1841, călătorind prin Principatele Române, elvețianul Carol Guebhart, avea să noteze: „să judece cineva uimirea mea când, ajungând în Moldova, primul lucru care m-a frapat a fost sclavia, stabilită, ordonată, protejată de lege, vânzarea și cumpărarea oamenilor (fiind) practică în fiecare zi ca tranzacția cea mai simplă și mai neînsemnată (...) sunt numiți țigani, prețul lor variază de la 8 la 12 ducăți (94-145 franci) de cap” (Bușă 2007, 198). Mirarea călătorului era cu atât mai mare cu cât aflase că țiganii pot fi biciuiți și chiar uciși, fără ca proprietarul să suporte sancțiuni severe. La fel de surprins a fost și italianul Domenico Zanelli, cel care afirma că Principatele dețin, împreună, 250.000 de țigani, dar că este destul de răspândită prostituția, hoția etc., așa încât nota în jurnalul său: „Oh! Nefericit popor care trăiește într-o religie neputincioasă să-l facă moral...” (Bușă 2007, 51). Moral, în contextul evocat trebuie să fi însemnat altceva decât astăzi. Toate mănăstirile, schiturile etc. dețineau familii de țigani. Și încă despre țiganii mănăstirilor se vorbea că ar fi trăit o robie mai suportabilă, prin comparație cu cei deținuți de diverși proprietari de pământuri.

Să mai observăm că preoții și logofeții (notarii) erau obligați să citească duminică, după liturghie, anunțurile despre robii fugari, ce apăreau în presă. O spune G. Barițiu, într-o evocare a presei începuturilor, în care afirmă că *Buletinul oficial* din Muntenia era citit în biserică, astfel încât cei prezenți aflau „despre dosirea atâtor suflete de țigani ai coconului Iordache ori a cucoanei Smaradița” (Barițiu 1869, 7).

Au existat cazuri în care un datornic își vindea robii, pentru a scăpa de creditorii. Spre exemplificare, la 1842 Judecătoria comercială a Ilfovului anunță că „se vinde cu mezat ca la 45 suflete țigani ai D-ei Efrosina Stoenescu ce-i are la moșie și curte, atâția câți vor fi de ajuns pentru plata datorii (ei) D-lui paharnicul Aleksandrescul de galbeni împărătești 442. Tot deodată se face cunoscut și pentru sineturile⁶ acestor țigani că, ori la cine se vor fi aflând cu orice fel de chip măcar, în legiuitul soroc al mezatului să se arate cu ele la judecătoria locală unde se va afla și judecătoria să înștiințeze logofeții” (Cantor 1842a, 8).

Situația era asemănătoare în alte orașe mari din Muntenia, cum ar fi Craiova, unde “se află mai multe familii de țigani de vânzare, țiganii sunt toți de vatră cu meșteșug, tineri și în vârstă, bărbați și femei. Doritorii de a-i cumpăra să îndrepteze la Craiova la D. Postelnic Nicolae Scafes, și D-lui conțopistul Dincă Plopșoreanu, de unde va afla și prețurile” (Cantor 1842b, 32).

În fine, să încheiem această succesiune de mesaje comerciale cu unul la fel de dramatic – sunt vânduți doi frați, de către un stăpân ce a ales să rămână anonim: „Un țigan ca de ani 23, cu meșteșug de zidărie și vizitiu, dimpreună cu o soră a lui ca de 11 ani, este de vânzare. Doritorii mușterii să îndrăpteze la Cantorul de Avis de unde va afla pe proprietarul lor” (Cantor 1842c, 148).

Acesta era contextul în care Vasile Alecsandri scrie poemul „Desrobirea țiganilor” (Iași, în 31 ianuarie 1844), când în Moldova sunt eliberați robii mănăstirilor și, prin lege, li se acorda dreptul de a se căsători cu români. Tot acum, urmând exemplul boierului Ion Câmpineanu, Alecsandri îi va elibera pe robii de pe moșia sa.

”...Veacuri multe de durere au trecut cu vijelie,
Sub asprime plecând capul unui neam în osândire!
Dar românul cu-a sa mână rumpe lanțul de robie,
Și țiganul, liber astăzi, se deșteaptă-n fericire!
Azi e soarele mai falnic! lumea azi e mai voioasă!
Azi în pept inima-mi crește! azi e viața mea frumoasă,
Căci la glasul libertății văd Moldova deșteptată
Și la glasul Omenirei o simțesc înduioșată (...)
O! Moldovo, țară mândră! tu, ce dai sfânta dreptate!
Brațul tău ce sfarmă astăzi un jug aspru de robie,
Ție însăși pregătește viitor de libertate!”

A nu se înțelege că după 1844, încetează comerțul cu robi. Dimpotrivă, din varii motive se intensifică, îndeosebi în Muntenia. Iată o vânzare cu „discount”: „Dumnealor fiii și moștenitori ai răposatului serdar Nicolae Nica din Mahalaua Sf. Vineri de aici din capitală au de vânzare două sute familii țigani în felurimi de meșteșuguri, adică: muncitori de pământ, ferari, lăutari, zlătari, argintari și azurari. Doritorii de a cumpăra să vor înțalege cu Domnealor la a D-lor locuință din mahalaua mai sus numită, și se vând acei țigani dela cinci familii în sus, iar mai în jos de cinci nu se vând; prețul de fiecare nume se dă mai în jos cu un galben împărătesc, din cât se vând astăzi de către alți proprietari” (Vestitorul 1844a, 156).

⁶ *Sinet* – act, document, zapis.

Constatăm, de asemenea, că există un interes special al proprietarilor pentru robii fugari, după cum rezultă din anunțul de mai jos: „D. Polcovnic Teodorache Ciuflă Ghimpețeanu, face rugăciune pentru găsirea unui rob al său, anume Dumitru, în vârstă ca de 15 ani, la stat înalt, părul și sprâncenele negre, în gură are doi dinți câinești, îmbrăcat cu spențer și pantaloni albaștri. Drept aceea sânt rugate toate C(institele) dregătorii, ca ori unde să va ivi acest fugar, să binevoiască a-l prinde, și în bună pază să-l înainteze la Cinst. Departament din Lăuntru” (Vestitorul 1844b, 208).

O precizare necesară, în context: vânzarea unor proprietăți se făcea integral, cu drumuri, case, mori, robi și clăcași. O soartă comparabilă cu cea a Țiganilor au avut, nu o dată și românii, numai că românii nu erau oficial robi, ci doar „clăcași”. Bunăoară, în toamna anului 1844 se vindea moșia Bălcănești, în apropiere de Vălenii de Munte, adică 2.200 stânjeni „cu toptanul” (integral, fără divizare), proprietarul având aici „clăcași” 85 români și 40 Țigani” (Vestitorul 1844c, 268).

Evenimentele din anul 1848 vor da speranțe multora căci, în „Bazele constituției țării”, la punctul 14 se proclamă „Desrobirea Țiganilor prin despăgubire”. Numai că, așa cum arătam mai sus, înfrângerea revoluției a dus la anularea legilor date de guvernul provizoriu, astfel încât pentru o vreme Țiganii continuă să trăiască în condiții dificile.

Peste alți șapte ani, presa anunța că domnitorul Moldovei, Grigore Ghica semnase „Legiuire pentru desființarea sclaviei, regularea despăgubirii și trecerea emancipaților la dare”. Potrivit documentului, „Țiganii de obște ce sunt proprietate privată, sunt desrobiți. Nimănu-i nu-i mai este iertat, în Moldova, de astăzi înainte, de a cumpăra om și a avea sclavi” (Vestitorul 1855 398).

În 1847, la București este publicată legea ce prevedea eliberarea Țiganilor deținuți de toate instituțiile publice (mitropolii, episcopii, mănăstiri etc.), precum și posibilitatea căsătoriilor între Țigani și român (Vestitorul 1847, 50).

Potrivit prof. dr. Ian F. Hancock, University of Texas (Hancock 1986, 46), chiar și la 1852 mănăstirile din Muntenia continuau comerțul cu robi. El aduce ca dovadă o foaie volantă cu textul: „(S)A vinde un prim sălaș de robi sau sclavi Țigănești prin licitație la amiază la Mănăstirea Sf. Ilie, la 8 Mai 1852 ce se compune din 18 oameni, 10 băieți, 7 femei și 3 fete în condiție fină” (Vestitorul 1847, 50).

O eliberare – să-i spunem „autentică” – avea să se împlinească prin reformele din 1856 și 1864, când și Țiganii primesc loturi de pământ din partea statului.

Anunțurile de mică publicitate care începeau cu sintagma „Caut stăpân” aveau să amintească multă vreme de situația Țiganilor robi, chiar eliberați, adică trecuți în rândurile datornicilor față de instituțiile fiscale.

Bibliografie

- Albina 1838:** Albina Românească, anul IX, nr. 77, Iași, 29 septembrie 1838.
- Barițiu 1869:** G. Barițiu, „Epistole familiare”. In: Transilvania, anul II, nr. 1, Brașov, 1 ianuarie 1869.
- Bușă 2007:** D. Bușă (coord.) Călători străini despre Țările Române, în secolul al XIX-lea, vol. 4, 1841-1846, serie nouă (București: Editura Academiei Române 2007).
- Cantor 1837a:** Cantor de Avis și Comerț, anul I, nr. 36, București, 8 septembrie 1837.
- Cantor 1837b:** Cantor de Avis și Comerț, anul I, nr. 64, București, 11 aprilie 1837.
- Cantor 1938a:** Cantor de Avis și Comerț, anul II, nr. 54, București 3 martie 1838.
- Cantor 1938b:** Cantor de Avis și Comerț, anul II, nr. 61, București, 28 martie 1838.
- Cantor 1938c:** Cantor de Avis și Comerț, anul II, nr. 64, București, 11 aprilie 1838.
- Cantor 1838d:** Cantor de Avis și Comerț, anul II, nr. 88, București, 8 iunie 1838.
- Cantor 1838e:** Cantor de Avis și Comerț, anul II, nr. 3, București, 8 august 1838.
- Cantor 1838f:** Cantor de Avis și Comerț, anul II, nr. 9, București, 29 august 1838.
- Cantor 1840a:** Cantor de Avis și Comerț, anul IV, nr. 72, București, 25 mai 1840.
- Cantor 1840b:** Cantor de Avis și Comerț, anul IV, nr. 85, București, 23 iunie 1840.

⁷ Clăcașii s-au mai numit *robotăși*, *rumâni* sau *iobagi*. Erau țărani nevoiți să lucreze pământul unor proprietari (biserici ori boieri), pentru subzistență, o parte din munca reprezentând plata chiriei pentru acel lot de pământ.

- Cantor 1841:** Cantor de Avis și Comerț, anul V, nr. 52, București, 8 iunie 1841.
- Cantor 1842a:** Cantor de Avis și Comerț, anul VI, nr. 2, București, 6 ianuarie 1842.
- Cantor 1842b:** Cantor de Avis și Comerț, anul VI, nr. 8, București, 31 ianuarie 1842.
- Cantor 1842c:** Cantor de Avis și Comerț, anul VI, nr. 37, București, 16 mai 1842.
- Giurescu 1966:** C.C. Giurescu, Istoria Bucureștilor: din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre (București: Editura pentru Literatură 1966).
- Kogălniceanu 1891:** M. Kogălniceanu, Dezrobirea țiganilor, ștergerea privilegiilor boierești, emanciparea țărănilor. Discurs rostit la 1/13 aprilie 1891 în ședința solemnă a Academiei Române organizată cu ocazia împlinirii a 25 de ani de la fondare, broșură, s.e.
- Hancock 1986:** I.F. Hancock, The Pariah Syndrome: An Account Of Gypsy Slavery And Persecution, (Michigan: Karoma Pub 1986).
- Potra 1939:** G. Potra, Contribuții la istoricul țiganilor din România, Fundația Regele Carol I (București 1939).
- Vestitorul 1844a:** Vestitorul Românesc, anul VIII, nr. 39, București, 20 mai 1844.
- Vestitorul 1844b:** Vestitorul Românesc, anul VIII, nr. 52, București, 4 iunie 1844.
- Vestitorul 1844c:** Vestitorul Românesc, anul VIII, nr. (ilizibil), București, 26 august 1844.
- Vestitorul 1847:** Vestitorul Românesc, anul XI, nr. 13, București, 15 februarie 1847.
- Vestitorul 1848:** Vestitorul Românesc, anul XII, nr. 46, București, 12 iunie 1848.
- Vestitorul 1855:** Vestitorul Românesc, anul XIX, București, 31 decembrie 1855.
- Wilkinson 2004:** Călători străini în Țările Române în secolul al XIX-lea, vol. 1, 1801-1821, serie nouă (coord. Georgeta Filitti et al.) (București: Editura Academiei Române 2004).

Advertising of slave trade in the Romanian principalities

Abstract

This study deals with the thorny issue of the history of our country – the Gypsy slave trade, as it was presented in the press (1837-1844). We have identified a number of advertisements that reflect the type of trade, its form, prices for slaves, and institutions involved in such transactions. All this information is presented in a variety of contexts: the writings of foreign travelers, responses of public authorities, official documents. Studied documents leave no doubt as to the intention of the authorities to assimilate the Gypsies. There is also highlighted the role of the press as an intermediary in the Gypsy slave trade. Since we are talking about semi-official publications (Cantor de Avis și Comerț, Vestitorul Românesc, Albina Românească), it should be understood that these transactions were carried out with the consent of the heads of the relevant state entities. The study also highlights the stages of freeing the slaves.

Реклама работорговли в румынских княжествах

Резюме

В данном исследовании затрагивается сложный вопрос в истории нашей страны – торговля цыганами-рабами, как она представлена на страницах прессы (1837-1844 гг.). Нами был выявлен ряд рекламных объявлений, которые отражают тип торговли, ее форму, стоимость рабов и учреждения, занимавшиеся подобными сделками. Вся эта информация представлена в различных контекстах – сочинениях иностранных путешественников, откликах органов государственной власти, официальных документах. Изученные документы не оставляют сомнений относительно намерений властей ассимилировать цыган. Отмечается также посредническая роль прессы в торговле цыганами. Так как речь идет о полуофициальных изданиях (Cantor de Avis și Comerț, Vestitorul Românesc, Albina Românească), следует понимать, что эти сделки совершались с ведома и согласия руководства соответствующих государственных образований. В исследовании также освещаются этапы отмены рабства.

29.01.2014

Dr. Marian Petcu, Universitatea din București, B-dul Iuliu Maniu, nr. 1/3, Corp A, etaj 6, București, sector 6, România, e-mail: marian_petcu2003@yahoo.com